

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Sotsiaalministeerium
info@sm.ee
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn

Meie 24.04.2026 nr 2-1/10866-1

Ööpäevaringse erihoolekandeteenuse
teenuskohtade kriitiline puudus
autismispektrihäirega inimestele ja riigi võimalikud
lahendused

Lugupeetud Maarjo Mändmaa

Sotsiaalkindlustusamet (edaspidi SKA) pöördub Sotsiaalministeeriumi poole seoses kriitilise olukorraga ööpäevaringse erihoolekandeteenuse (ÖE AUT) teenuskohtade kättesaadavuses autismispektrihäirega inimestele.

1. Hetkeolukord ja probleemipüstitus

Käesoleval hetkel valitseb Eestis terav puudus ÖE AUT teenuskohtadest. Hetkel pakub AS Hoolekandeteenused nimetatud teenust 12 teenuskohaga Tapal ja Pärnus. SKA andmetel on teenuse järjekorras kokku **38 inimest**, kellel on tuvastatud vältimatu vajadus ööpäevaringse erihoolekandeteenuse autismispektrihäirega inimesele järele. Tegemist on väga kõrge toetusvajadusega sihtrühmaga, kellele sobiva teenuse puudumine toob kaasa märkimisväärseid sotsiaalseid, tervise- ja turvariske nii teenusevajajatele endile kui ka nende peredele ning kohalikele omavalitsustele.

Varasemalt on AS Hoolekandeteenused tagasisidestanud 12 teenuskoha loomise ja teenuse käivitamise raskustest ning lisarahastuse vajadusest ning juhtinud riigi tähelepanu, et uute kohtade loomist takistab:

- vajaliku algse finantskapitali puudumine;
- teenuse käivitamisega seotud kulude katmata jäämine;
- asjaolu, et kehtiv rahastusmudel ei taga teenuse jätkusuutlikku osutamist.

2. Riigi senised sammud olukorra leevendamiseks

Tulenevalt teenuseosutajate tagasisidest ning eesmärgiga soodustada uute teenuskohtade loomist, tegi SKA koostöös Sotsiaalministeeriumiga muudatused erihoolekande rahastamise määruses, mis jõustusid **01.01.2026**. Muudatuse kohaselt on teenuseosutajal uue teenuskoha loomisel ja koha esmakordsel täitmisel õigus saada **esimese kolme kuu jooksul teenusekoha maksumust 1,95-kordselt teenuse põhimaksumusest**. Selle meetme eesmärk oli leevendada teenuse käivitamise algfaasi finantskoormust ning anda teenuseosutajatele kindlus investeeringu tegemiseks. Lisaks tõsteti lisarahastuse abil teenuse maksumust 5521 eurolt 5983 eurole.

3. Koostöö AS-iga Hoolekandeteenused ja tekkinud takistused

SKA on uute ÖE AUT teenuskohtade loomiseks pöördunud riikliku teenuseosutaja **AS Hoolekandeteenused** (edaspidi AS HKT) poole. AS HKT on esmatasandil väljendanud valmisolekut teenuskohti luua ning SKA on omalt poolt edastanud koostöökokkuleppe, kinnitades:

- siirast soovi, et teenuskohtade loomine toimuks;

- SKA valmisolekut tagada teenuskohtade täitmine;
- teenuskohtade rahastamise kindluse vastavalt kehtivale regulatsioonile.

AS HKT juhatus edastas 22.04.2026 SKA-le kirjaliku vastuse koos detailsete tasuvusarvutustega, mille kohaselt:

- ükski analüüsitud lahendus ei jää majanduslikult plussi;
- ÕE AUT teenuse suurim kulu tuleneb vältimatult kõrgeast töötajate arvust, mida ei ole võimalik sihtrühma vajadusi kahjustamata vähendada;
- varasemate üksuste (nt Kaevu üksus) kogemus näitab märkimisväärset aastast kahjumit (u 67 000 eurot), mis suureneb amortisatsioonikulude arvestamisel;
- kehtiv teenuse hind ei kata tegelikke kulusid, eriti kui arvestada kinnisvara- ja ootöö kulusid.

AS HKT hinnangul peaks tänane **EHK ÕE AUT teenuse hind 5983 euro asemel olema vähemalt 6400 eurot (11.03.2026 saadetud ettepanek 2027.a teenuse maksumuse osas) ning 22.04.2026 saadetud kulutõhususe arvestuste järgi u 7100 eur**, et teenus oleks aastapõhiselt nullis ning ei suurendaks ettevõtte juba olemasolevat kahjumit.

AS HKT juhatus on rõhutanud, et tal ei ole võimalik heas usus teha ettepanekut uue kahjumliku teenuse loomiseks olukorras, kus ettevõtte majanduslik seis on juba pingeline.

4. Omaniku ootused ja strateegiline vastuolu

SKA juhib tähelepanu, et kirjeldatud olukord on otseses vastuolus riigi poolt AS-ile Hoolekandeteenused seatud omaniku ootustega, mille kohaselt:

- AS HKT peamine strateegiline eesmärk on tagada erihoolekandeteenuste **kättesaadavus ja kvaliteet kogu riigis**;
- teenused peavad vastama sihtrühma vajadustele ja olema regionaalselt kättesaadavad;
- AS HKT peab olema valmis reageerima **turutõrgetele** ning koostöös SKA, kohalike omavalitsuste ja teiste osapooltega looma uusi teenuseid ja avama teenuskohti piirkondades, kus vaba turg lahendusi ei paku.

Käesoleval juhul on just ÕE AUT teenus selge turutõrke näide – erasektor ei ole teenuse arendamisest huvitatud ning ka riiklik teenuseosutaja ei näe seda kehtiva rahastusmudeli juures võimalikuna.

Riigikohus ütles värskes lahendis (3-24-713/36) väga selgelt, et riik peab tagama teenuskohad. Punktis 28 rõhutatakse, et riik ei saa tugineda turule – tal on kohustus tagada vajalikud ressursid ja kõrvaldada turupuudujäägid. Punktis 29 öeldakse otseselt, et riigil on lõppvastutus teenuste piisava ja viivituseeta kättesaadavuse eest ning selleks peab ta looma toimiva süsteemi. Vajadusel peab riik ise korraldama teenuste osutamise ja tagama teenuskohtade olemasolu. Punktis 34 mainitakse, et vajadusel saab riik asutada oma osalusega äriühingu.

5. SKA pöördumine ja küsimused ministeeriumile

Eeltoodust tulenevalt pöördub SKA Sotsiaalministeeriumi poole palvega hinnata olukorda tervikuna ning anda suunised ja ettepanekud, kuidas riik saab tagada ÕE AUT teenuse vajaliku kättesaadavuse.

SKA palub ministeeriumi seisukohta ja võimalike lahenduste kaalumist järgmistes suundades:

- kas ja millisel kujul on võimalik **tõsta ÕE AUT teenuse maksumust**, et see kataks tegelikud kulud;
- kas riik näeb võimalust **täiendavate sihtotstarbeliste toetuste või investeringutoetuste** loomiseks ÕE AUT teenuskohtade rajamisel;
- kas on võimalik rakendada **erandlikke rahastusmeetmeid** just riikliku teenuseosutaja puhul, arvestades talle seatud strateegilist rolli;
- millised on ministeeriumi ootused ja juhised olukorras, kus riiklik AS ei suuda kehtiva mudeli alusel täita talle pandud omaniku ootusi.

SKA hinnangul ei ole tegemist üksnes finantsküsimusega, vaid riigi suutlikkusega täita oma põhiseaduslikku ja strateegilist kohustust tagada kõige haavatavamatele sihtrühmadele vajalik abi ja tugi.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Maret Maripuu
peadirektor

Lisa: AS Hoolekandeteenused vastuskiri teenuskohtade loomisel

Lagle Kalberg
53002295, lagle.kalberg@sotsiaalkindlustusamet.ee